

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Nullius in locis virtus. Emblemata

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

eiusdem cognomen ipse pilulæ, tum integræ, tum compressæ obscure prodant.

II. **MEDICINÆ** Coryphæorum placitum est, vt Medicus lautus & elegans non modò citò & tutò, sed etiam incudè medicinam faciat. Quapropter vt egrotantiù ori & palato consulatur, pro phar macis acerbis scetidis, & amaris deglutendis, ars pilulas excogitauit, quæ plerunq; ex aloe, colocynthide, agarico, opopanace, sagapeno, & alijs purgantibus gustui insuauibus fieri consueuerunt, consistètia solida, figura sphaerica, & parua quantitate. Ad harù verò pilularù insuauitatè tegendam & fallendâ, ex auro vel argento foliato extrinsecus artificiosè velâtur, nò vt inde virtutem aliquam recipiant, sed solum vt gratia maior oculis & palato concilietur. Nâ si paulisper in ore stabulerent, atq; dentibus aut lingua compressius attingantur, non tantùm quendam tristitiæ sensum gustui excitant, sed velu horrorem & ventriculi subuersionem proritant. Non secus vera virtus nulla ad sui consummationem re indiget, sed se ipsa contenta est; imò eo plurius æstimanda, quo plura contemnit. Et quamuis amiciatur bonis externis, diuitijs, honoribus, dignitate, amicitia, valetudine, forma, viribus, & his similibus; nulla tamen ei sit accessio aut supplementum, nisi fortè in speciem, atq; ad difficultatem (siquidem ad ardua tendit) aliqua ratione mitigandam. Rectè itaq; sensit Romanus Orator Tullius, dum ei, in quo sit virtus, nihil deesse ad beatè viuendum putat. Et alibi inquit: Præsidij ad viuendum in virtute satis est. Cui suffragatur quoq; Comicus (vnde nos nostrum Emblemata crui mus) in Amphitrano:

Fons Emblematis.

Virtus primum est optimum.
 Virtus omnibus rebus anteit profectò:
 Libertas, salus, vita, res, parentas,
 Patria, & prognati tutantur, seruantur:
 Virtus omnia in se habet: omnia ad sume
 bona, quem penes est virtus.
 Nec ablu dit Silius Italicus lib. 3.
 Ipsa quidem virtus sibi met pulcherrima
 merces.

Qui verè diuites.

Quanti igitur æstimanda est virtus, quæ nec eripi, nec surripi potest? neq; naufragio, neq; incendio amittitur, nec tempestatum, nec temporum permutatione mutatur? Qua præditi qui sunt, soli sunt diuites; soli enim possident res & fructuosas,

& sempiternas, soli; (quod est proprium diuitiarum) contenti sunt rebus suis. Teste enim Sophocle,

Αρετής ἑστὶν βασις διὰ εὐδαιμονίας ἐπιπέσει μὲν οὐδέ.

Virtutis sola constans perpetuaq; possessio. Diuitias ergo sine diuitum esse, tu verò virtutem præfer diuitijs: nam si voles virtutem cum diuitijs comparare, vix satis idoneæ tibi videbuntur diuitiæ, quæ virtutis pedissequæ sunt.

PRÆSCRIBIT Medicus Præcipit, constituit, imperat Pharmacopœis.

Pilulas] Pilulæ, medicamenti genus, à parua pilæ vel globuli forma sibi nomen adoptauerunt; quæ quod non edantur, nec lingantur, sed integræ deuorentur, Græcè κατὰ πύλα dicuntur, ἀπὸ τῆς κατὰ πύλας.

Vt viscera purget] Humores peccantes expellat: hinc pilulæ aliæ dicuntur phlegmagogæ, quæ plicuram; aliæ cholagogæ, quæ bilem; aliæ melanagogæ, quæ succum melancholicum deturbant.

Artifici manu] secundum artem, non temerè.

Bractea contegit auri] aurum & argentum foliatum, & malleo ductum bractea dici potest. Hinc Bractearius, qui huiusmodi bracteas facit. Dicitur autem bractea ἀπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι, à resonando, & differt à lamina, quod hæc crassior, illa subtilior.

Non vim, sed formam] nullas addit vires folium auri pilulis, sed tantum pulchritudinem, & formæ gratiam conciliat, palatumq; fallit.

Tegmen] quidquid aliud tegit: dicitur etiã tegumen, tegumen, tegumentum, tegumentum, tegulum, tegillum, diminut.

Nullus sit quamuis indigavirtus] Emblematis epigraphe. Lucretius lib. 1.

Ipsa suis poliens opibus nihil indiga nostri.

Nil tamen perdit] nullum damnum vel iacturam patitur.

Externis operta bonis] amicta & ornata bonis fortunæ. Externa bona sunt omnia, quæ à fortuna dependant, vt diuitiæ, gloria, amicitia, &c.

VIRTUTEM se ipsa contentam esse, supra dixi; nec tamen bona externa profusè reijcere. Ita est: etenim virtutis veræ comites sèrè perpetui sunt bona corporis & fortunæ, nò vice versa; siquidem singulari Dei nutu propius est, vt amator hu-

III.

Pilula.

κατὰ πύλα.

Pilularæ differētia.

Bractea vnde dicitur.

Tegmen.

Bona externa.

IV.

ius radicis, quæ tã dulces & preciosos parit fructus, saltè aliqua dulcedine permisceatur, ne primo statim aditu sectatores deterræatur: At semel perfectè possessa virtus, externa omnia vilipendit, quippe quæ nullius rei indigeat diuitijs potior, vtiliorque generis splendore, vtpote quæ sola cõse nescat mentibus, cū quibus bona fide coa-luerit. Ad tã tribunal appello, Præsul Reuerendissime, cur enim nõ ad Iusticiã plus quam Priencensem appellem? inò tere om-nium virtutum viuum exemplar statuo. Verũm antequã ad culmen virtutum tuarum veniamus, age mysticum illud intre-mum biuium, ab omnibus decãtarum, quo securiori passu tua legamus vestigia. Notũ est, quam spaciõsa ac patèti semita perueniatur ad perditionis vastũ ac formidabilè specum: ad arcem verò virtutis exlatam fideribus, radiantem & fulgidã, arcta, pres-sa ac lubrica, vbi ex legione hominum aut myriade integra vix decimus periculi se-curus tutò petriãseat. Ex Delphico pronũciatũ hoc tripodè, nec ex cortina Sybillè certius oraculũ; diuini enim oris testimo-nio cõprobrata sententia est, cui adstipula-tur consensus doctorum & vniuersa Chri-stianè professionis antiquitas. Et de dupli-ci porta non minus: altera, quæ mortis regiã intrãtibz aperit, capaci & ampla: altera, quæ vitæ, nimis angusta illa quidem ac humili, quò gigantes isti terrestres, & grã-dia spirantes Polyphemi non inferunt pedem; quò nec Sardanapalus penetrat, nec Epicurus cum turgido saginati ventris sui tympano: vbi crumena talentis pragnans, & recenti crapula fumãs ingluuiens, & bul-lientis cholerae tumor, & spuma libidinis circum præcordia effervesceus, & picatus sterrentis ignauie lætor aditũ nusquam inueniunt, & in primo statim vestibulo cum dedecore retunduntur. Cur enim nõ pre-cludatur monstris istis cœlestis ianua? cur à foribus repelli & excludi colluuiem sor-didã ac pestilentẽ non cõueniat? Sic enim læpe mecum discuro: Superbiẽ tumor ex altis illis sedibus deurbauit in flatum Lu-ciferum, nefas igitur sperare accessum, qui bus arrogatiẽ vento in flatum & protuberat pectus. Generalè cataclysin introduxit so-lis libidon, & circũfudit orbẽ fatalibus yndis, non igitur sperãdus libidinis per il-lã portam transitus. Quia peccatum est in naturã succubis viris & muliebria passis,

arserũt Sodoma & Gomorha terribili in-cendio, vindicãte turpitudinẽ rei flamma & sulphure diuinitus iniecto, quomodo igitur de occupando cœlo cogitet, qui isdem foribus inquinatus, promiscua aut ince-sta se Venere polluit; Aut quomodo reci-piãt sedes illè pertusũ aliquod doliũ vini perde ventris, crassi & pinguis, cū integras vrbes deglutierit iã olim prodiga vino-sitas? Submitti debet collũ & curuari poples ad terrã vsq; si in votis est aut spe liber per illa limina trãsitus: repedũ intrò macera-to corpore & attenuato prius salutaribus ieiunijs, non distento, nec in molè crescẽte à laxiore passu & sagina. Hęc clauis prima fuit ad recludẽdã hãc seram, laborũ nimi-rũ & inedię toleraptia volũtaria, qua pre-iuit electis suis stupẽdo magis quã imita-do exẽplo, speculũ patientiæ & humilitatis Christus. Plures accingunt se animosè ac viriliter ad illud iter, sed asperitate de-territi reuocant pedẽ aut deficiunt, & con-tingit illis quod olim Hebreis, per vastissi-mas solitudines ad promissionis terrã cõ-tendentibus, quam, duobus exceptis, è tot millibus tamẽ nullus apprehedit. Potest & nobis euenire nausea correptis inter sctes illos & spineta, si carnibus assueti mūdang vanitatis in medio laboriosę peregrinatio-nis deserto, reflectamus oculos læpius, & respiciamus ad ollas Aegypti. Non sic tu, Præsul dignissime, qui ex turbalentiẽ mū-danarũ illecebrarũ procellis fortiter enauisti, & in securo Religionis portu, tãquam in arce & fastigio virtutũ, acquieuisisti. Hic lux tua viuaci virtutũ flãma accensa, velut in mōte postea statim radios dispergere lō-gè lateq; cepit, adeo vt ad diuersas profes-sionis tuę dignitates sepius vocatus, aplif-simis magistratibus cõdecoratus fueris, & tantũ non honoris apicẽ ascenderis: quem plurimorũ vota iam dudũ in te transferre conati sũt, nisi ingenia tua modestia potius refugisset quã affectasset. Sed scis glo-riã esse crocodylũ? Etenim quã huic muneris aptus sis vel vnũ tuum monasterium hic Parauij abundè testatur, qđ non modò magnificis ædificijs adornasti, sed etiã no-uo iuuenũ seminario, & crescẽte Religio-nis sobole locupletasti; quã tanta sollicitu-dine, tanto studio bonis literis imbuẽdam curas, vt sub grani curarum domesticarũ mole nulla hac potior videatur: hem, quã-tus ergo hinc maturitatis fructus expe-ctandus?

Apostro-
phe.

Biniuum
Herculis.

Angusta
caeli por-
ta.

Qui non
possint in-
gredi per
angustã
portam.

Clauis
ad portã
caeli.

Nicolaus
de Oddis
laus.

Seminari-
um in-
stitutum.

Bibliotheca.
 Standus? Quid dicam de numerosissima li-
 brorum suppellectile, quam in nouam ab-
 te institutam Bibliothecam comparasti &
 intulisti, eoq; ordine & elegancia disposui-
 sti, vt vel primo intuitu cuilibet Auctoru
 singulorum occurrat notitia. Ecce quan-
 tum tibi debeat commissa familia: qua ita
 gubernas, cui ita virtute preis, vt quisquis
 tuum ingrediatur monasteriu sibi videat-
 ur omnium virtutum theatrum subire.
 Hic enim te Præsule humilitas nihil sinit
 altum spirare, vela cōstrahit, nec laxat tur-
 genti vento. Nusquam titillatio lasciuie
 aliqua, aut occultus ignis se prodit, quia
 ad regulā sacre pudicitie & honestatis om-
 nia decēter attemperas. Vbiq; moderatio
 est in ijs, in quibus vita consistit, & corre-
 ctio excessus; vbiq; cupiditas ad naturæ le-
 ges signata, que parsimonie amica fastidit
 copiam. De tua in Deū pietate iam dixis-
 se oportuisset, que alpha est & caput cetera-
 rum virtutum, disponitq; cor & seram
 recludit intraruris alijs, que ex his munda-
 nis abripit ad florida illa beatorū atria.
 Ingratus sum cuculus, si tacitus præteream
 liberalitatem, qua te egestate pressos sub-
 leuas, nec vnquam vigente casu manum
 claudis afflictis: certe hanc ego domi pleno
 ore foris predicari non desinā. Quis igitur
 neget, in te, ceu in *opportuno*, perfectū
 virtutum circulum completū in dies cer-
 nit: vbi iustitia querit, prudentia inuenit,
 fortitudo vendicat, temperantia possidet,
 ita vt iustitia sic in affectu, prudentia in in-
 tellectu, fortitudo in effectu, temperantia
 in vsu. De tara tua doctrina & eruditione,
 affabilitate, & Nestoreo eloquio, mansue-
 tudine, morum elegancia, & cādore sincero
 (qui me statim primo congressu ita cepit,
 vt sæpius exclamare cogario reliquū
 præseu sinceritatis germē) nihil dicam, ne
 pro Emblemate panegyrum instituisse videar.
 Sed vide quid re, Reuerēdissime Præsule,
 de ducam? Cum has omnes virtutes ita
 in numero habeas & possideas, nulla me
 Hercle re alia indiges ad beatē viuēdum:
 de his tamen tam raris dotibus nihil mi-
 auunt amplius opes, quibus fortuna mater
 te ditauit; nec generosa prosapia & maiore-
 rum præseu imagines, quos abhinc quin-
 gētis circiter annis ex Vngaria profectos,
 Persuase iura dedisse & rerum ibi portos,
 imō pace & bello claros, cogitatione iun-

*Amicus illi
 stris fami-
 lia.*

ctos fuisse cum primis Italiæ familiis, Cō-
 lumnarum, Bentiuolorum, Ballionorum,
 & aliorum Romanorum, legimus apud
 Historicos fide dignissimos Guicciardinū
 & Iouium: & ex his Oddis Percusinis An-
 no Christiano 1298. quidam hic Patavij
 Prætorio præfuit, cognomine Vngarus, à
 quo Oddi Patavini originem suam traxerūt.
 Nec solum Percusinis & Patavinis ter-
 minis conclusum stetit stirpis tuæ decus,
 sed Franciscus frater tuus sede Neapoli
 fixa, opibus & honore clarus, inter nobiles
 Centum viros, quos Continuos vocāt, vs-
 que ad annum 1615. vixit, ea dignitate ad
 filios & nepotes propagata. Numus sim, si
 in enumeradis tot illustribus viris, qui ex
 hac Oddorum familia prodierunt, & satis
 propria virtute innotuerunt, inhærerem.
 Nihil deniq; detrabit ornamento tuarum
 virtutum, imō plurimum auget amicitia,
 que tibi non modò cum multis ex purpu-
 ratorum ordine intercessit, sed etiam cum
 vitis tui orbi claris, inter quos merito ha-
 betur Torquatus Taxus, poetarum Italo-
 rum facile princeps, qui nobis Hierosoly-
 mani tam eleganti poemate ab obsidione
 barbarorum liberauit, simulq; lingua Itali-
 cæ suum nitorem restituit; cui tu non
 modò amicitia, sed etiā cohabitatione ali-
 quandiu & contubernio iunctus fuisti.
 Quis etiam amicitia inter te & Reueren-
 dissimum Abbatem Angelum Grillum,
 illud Italiæ decus, nescit? Laurentium Pi-
 gnorium itidem, & Martinum Sandellium,
 duos eruditorū Patavij apices, tibi natale
 solū & cōmunia studia magno literarū bo-
 no & patriæ honore cōiunxerūt. Taceo Iu-
 lio Cæsarem Capacium, Andream Chiocciū
 Medicū Veronensem, duo literarū lumina,
 quorum necessitudinis tecum docta pro-
 stant monumenta, reciproca vestre episto-
 læ typis data. Equisnam tuam non am-
 biat, non amplectatur, nō emat & amet a-
 micitiam, quam tam iucundis, tam erudi-
 tis, & cedeo dignis cōdire soles colloquijs
 ego sanè sine assentatione gloriati pos-
 sum, me numquam abs te, nisi doctorem
 discedere. Sed ne tua virtus meo encomio
 indigere videntur, hic desino, quia oratio,
 nō materia, me deserit, sed sustinet officij
 mei pietas, que versus concludere iubet:
 Si pietas, doctrina, fides, si cunctis virtus
 Est mundo reliqua, hanc inclitus Od-
 dus habet.

IYDI.

IVD
VIROR
NOVI

Amici

Affabili-
sas.

Ego ve
 nostri, in
 Auctari
 mus vir P
 bebunt q
 illis (si
 nitas ea
 farum, J
 veritat
 quidem
 rem re
 tus, ve
 dem ve
 polchr
 tio & c
 declin
 mata
 lucub
 detis
 non m
 abeur
 accel
 rium

Val
iubet

IVDICIA ET TESTIMONIA
VIRORVM PRÆSTANTISSIMORVM DE HAC
NOVISSIMA EDITIONE EMBLEMATVM
ALCIATI.

Martino Sandellio Laurentius Pignorius Salutem.

Væris ex me (amice) quo potissimum litterario nego-
cio fallâ ociû hoc æstiuû, hisce præcipue diebus, queis.
*Exoriturq; Canis latratq; Canicula flammans,
Et rabit, igne suo geminans incendia Solis.*

Ego verò oblecto me accuratissimis lucubrationibus Thuilij
nostri, in Emblemata Cl. Viri & nunquam satis laudati ANDREAE
ALCIATI, Illas vt habeam à prælo penè recentes curat honestissi-
mus vir Petrus Paulus Tozzius, cuius industriæ & impensis de-
bebunt quandoq; studiosi non minima profectus sui partem. In
illis (si hæc scire aues) elucet eruditionis apparatus & concin-
nitas ea sanè copia, vt possis appellare Mêsam Apollinis & Mu-
sæ, Indicam Solis, fabularum & figmentorû plenam, magna
veritatis mole opprimentem, & non dubie obruentem. Sunt hec
quidem & ab alijs dicta: at hic noster in eam nouæ methodi se-
riem redegit, vt Colchidem illam satis iam decantatam æmula-
tus, vetulum Aesonem recoxerit, restitueritq; primæuæ & qui-
dem vegetæ iuuentuti. Iam verò quæ ipse de suo addidit, quam
pulchra, quam acris, quam limata sunt? stylus ipse acutus, inue-
ntio & dispositio elegans, aculei molli vrbano illiti, quos nemo
declinet, imò verò lubès excipiat, admittatq; Mihi sanè Emble-
mata hæc nunc demum verè Emblemata videntur. Thuilij enim
lucubrationes instar aurei vasis mihi sût, & quidem magni pon-
deris, quod hæc Alciatina toreumata aptè conuestiant, ornatum
non modò commodatum ex se ipsis, verùm etiam splendorem
ab auro obryzo sumptura mutuum, magna cum ingentis precij
accessione. Tu cum primum hæc videris, ibis sat scio in senten-
tiam meam; tu Patauina Siren,

Qui solus legis, ac facis disertos.

Vale & sitim æstumq; res suas sibi habeant, res suas sibi agant,
iubeto. Ex Bibliothecula nostra, XIV. Kal. Aug. MDCXX.

b IOAN-

IOANNI THVILIO MARIAE,
 MONTANO Physico-Medico Po-
 lymathia instructissimo, QVI AL-
 CIATI EMBLEMATA sudato
 ærumnali labore & improbo ex Cim-
 merijs tenebris vindicata, eruditionis
 varietate, linguarum elegantia emen-
 davit; Aliorum Hypomnematis au-
 xit; maiori cultu, nitore multiplici il-
 lustravit, ELOGIVM hocce tessera
 instar REDHOSTIMENTI impen-
 sè magis PETRVS PAVLVS VEN-
 TVRINVS sistit. Maçte Virum MA-
 XVME hoc TVO GENI, INGE-
 NIQ. vigore.

ANDREÆ EMBLEMATA ALCIATI

S V V M

IN NITOREM IN CANDOREM

ELEGANTIAE OMNIS IN CERTAMEN

REVOCASTI

IOHANNES THVILI

A C

IN TAETRO IACENTIA SITV

AD VENEREM REDIERE SVAM

VOCES HINC INDE ET VOTA

QVO TACITVR NIORA HAEC

AD STV POREM

EO CONTENTIOSORES ILLAE

AD PLAVSV M

A NVLLO AETATIS INGENIQ FLORE

FAVORE ET FAMA ADSPIRANTE

ISTHAEC

QVAM A TVO

THVILI

VIRTVTVM ADMIRANDE PROME

PRO COMMENTARIIS
 IN ALCIATI EMBLEMATA
 SCRIPTIS COLLECTIS EDITIS
 A IOANNE THVILIO
 PHILOSOPHICÆ SCIENTIÆ ARTISQVE MEDICÆ
 DOCTORE EXCELLENTISS. MO.

Παύλου Αιμιλίου τῆ Καδμύσου

C A R M I N A

ΑΛΚΙΑΤΟΙΟ βίβλοισιν, ἐν ἧς Ε΄ΜΒΑΗ΄ΜΑΘ' ὁ γράφει,
 Πολλοὶ πόλλ' ἀγαθῶν ἔμβαλον εὐφρανεύς.

Ὡν τινὰς εὐσήμους μᾶλλον συλλέξατο, ἐκδοῦς,

Κλεινὸς ἸΩΛ' ἸΝΝΗΣ, καὶ προσέειπεν ἱκανά.

Ἐλλογίμως, φανερώς τε ὁμῶς τάδε πάντ' ἐτέλεσεν

ἈΛΚΙΑΤΟΥ τεύχος Ἀλκαρ ἔχων πινυτοῦ.

ἈΝΔΡΕΟΥ ἔκ τε Ἀνῆρ, ἔκ τ' Ἀλκιμος ἈΛΚΙΑΤΟΙΟ,

Ἦν φάος ἔκ τε φάος, φῶς μέγα φωτὶ πορών.

Ἰσον ἀποσίλβων τε νόω, σελεύων τ' ἐπέεσι,

Κ' οὐδενὸς ἐκφανέων δεύτερος ὢν μερόπων.

Εἴνεκά τ' ἀμφοτέρων ἐσθλῶν, γλώσσης τε φρενός τε,

Ἐλλαχεν ἀτρεκέως κύδος οὐρανίε.

Ὅτι δὲ εὐφραδὴ κομψῇ καὶ φέγγει λαμπρῷ

Αἶεν ὑπεῖρ ἄλλας ἐπρεπ' ἀναμφιλόγως,

Οὐδὲν θαιμαπέλει· καὶ γὰρ ΘΟΥΤΙΛΙΟΣ ἐστὶ

ΤΥΤΑΛΙΟΣ, ἠδὲ ΘΕΟΥΤ' ἩΛΙΟΣ αὐτέλεθει.

De Commentario Iuulento in Alciati Emblemata,
à IOANNE THVILIO, V. Cl. in lucem edito.

Si fortunatos quondam, sua si bona norint,
Agricolos, pleno protulit ore Maro,
Nunc, quibus Alciati Thuilius esse sequester
Contigit, ane illos secula docta manent?
Grammaticos bona secla manent, bona secla Minerue
Symmystas, Themidos quosue perurit amor.
Neritio quis Moly Duci, amuleta veneni
Mercurio Ææi mira dedisse putet?
Mendaci quondam fingebat Græcia fama
Talia, qua grandi pangis Homere sono.
Auctor hic en veram Antidotum tulit, Aurea chartis
Secla describens, Ferrea secla simul:
Nigrantes scelerum radices vellit, & alma
Virtutis flores, lactea dona, parat.
Munere sic Diuum, diuinis viribus auctus
Alciato immensum robur inesse docet;
Hinc, qua festiuis Emblemata cuderat horis,
Seria virtutum stemmata fronte gerunt.

And. Chioccus Med. Veronensis.

DE EODEM.

Excutit Alciati solers Emblemata Minos:
Sanctius & vires exerit ingenij.
Pauca quidem, sed docta ramen Pignorius addit;
Vltimus est punctum THVILIVS omne refert.
Gallus & Hispanus certat, certatq; Latinus,
Soli at GERMANO palma decora datur.

Benevolentie ac singularis affectionis gratia accinebat
Bernhardus Langyvel Hamburga-Saxo, Inclyræ Nationis Germanicæ DD.
Theologorum, Medicorum ac Philosophorum p. t. Confiliarius.

All'Eccellentiss. Sig. Gioianni Thuilio
Per l'Emblemi dell'Alciato da lui commentati,

Madrigale di

Gio. Maria Auanzi.

Queste carte diuine
Ocean di scienze, e di dottrine,
Contengon quant accolse Tolomeo,
Nel celebre Museo.
Penna non pur viuace,
Ma eterna, con lor pace;
Più tu n'infegni sola
Ch'i Licci, l'Academic, e ogn'altra Scola;

E I D E M.

Forma dat esse rei; minor est, quæ suscipit illam,
Materies; nullus mi negat hocce Sophus.
Materiam Alciatus libro huic, dat THUILIVS omnem
Fermam; erit hinc maior THUILIVS Alciato.

Honoris & amicitiae ergo
ludebat

Iohannes VVolfgangus Beer
Augustanus, & Consiliarius
Bohemicus, & Nat. Germ.
Bibliothecarius.

IOHAN-

IOHANNI THVILIO
PHILOSOPHO, MEDICO, PHILOGO
EXIMIO,

A. ALCIATI EMBLEMATA

In pristinam natiuamq; reposita Orchestram, nouo eoq; tantissimo amictu
habitu producenti.

Q Vicquid carmine finxit *ALCIATVS*,
Quaque Emblemata pinxit ars *APELLIS*,
Hac *THVILIVS*, Herculis labore
Claro restituit Libro hoc nitore.

Euectus superas Liber sub oras
Dis litem atque Deabus excitauit,
Quisnam plus mereatur inde laudis,
Inuentor, Graphium, vel Explicator?

Tandem, post varias opiniones,
Hermes veridicum leuans bacillum,
Dis plaudentibus & Deabus, hacce
Rixas composuit solutione:

Quod si intelligeretis, ecquis esset
Gradu dignior altiore laudis,
Aurum qui eruit abditum fodinis,
Aut qui cudit, & induit figura, aut
Vti hoc deniq; qui facit fruiq;
Ambabus manibus mihi daretis,

Maiori quod in estimatione
*Commentaria sint *THVILIANA*,*
*Quam, quae carmina finxit *ALCIATVS*,*
*Quaeq; Emblemata pinxit ars *APELLIS*.*

Applaudebit Verona in itinere Theodoricus
Reschingeder Neopyrgo-Pal.

b 4 AD

A D E V N D E M:

Contendere diu libri de Auctore nouati
 Disparibus votis, turba nouena, Dea:
ANDREAS cecinit: quid tum? dixere priores:
 Altera pars, facilis sed **IANVS** explicuit.
 Hoc opus, hic labor est, que non componimus, illa
 Et bene percipere, & rite docere rudes,
 Pieridum Præses veniens ad iurgia Phæbus
 Componit litem, conciliatq; animos:
 Fugite fœdus (ait) Musa concorditer: Auctor
 Sit **IANVS-ANDREAS**, dignus uterque cedro.

Amicitia nunquam intermorituræ hoc pignus apponebat
 Franciscus Canelinus Venetus.

E I D E M πολυμαθῆν.

Diuersis diuersa placent: non omnibus idem
 Est stomachus natus quemlibet esse cibum.
 Es gravis Orator, lepidusq; Poeta, **THVILI**,
 Historicus, Medicus, Musicus, atq; Sophus:
 Dote nitens varia: quin aptus ad omnia. Si non
 Hisce placere potes, nemo placere potest.

Idem eidem.

DVm nomen tento proferre, **THVILLIVS**: aio
TVLLIVS: errorem non malè lingua facit.

Honoris & obseruantia ergo alludebat
 Ioan. Baptista VVindthier Schonganus Bauarus Medi-
 cine in Patavino Lyceo studiosus.

V. C.

ANDREÆ ALCIATI, I. C.

MEDIOLANENSIS

VITAE

PER CLAVDIVM MINOEM

IVRISC. CONSCRIPTA.

ANDREAS ALCIATVS in pago Alciato seu Alzato Alciati
 Mediolanensi natus, e nobili Alciatorum familia, Iurisconsulto-
 rum & politorum hominum gloriam incredibili studio ac virtute
 longo post se reliquit interuallo. Is adolescens cum primum inge-
 nij cultum caperet, non pœnitendos institutores, à quibus edocere-
 tur, nactus est, sed maxime Ianum Parrhasium, qui Romæ ac Me-
 diolani litteras humaniores summo omnium applausu docuit. Eas primas artes Al-
 ciatus anidè arripuit, seque ijs non leuiter tinxit, earum tamen vsum omnem ad pe-
 ritiã iuris, cui se totum addicebat, optimè referendum esse duxit, vt ea studia, in
 quibus alijs, tanquam apud Sirenios scopulos consensescunt, huic vni ancillarentur. Ille
 itaque quod seridè & percupidè eam iuris scientiam persequeretur, breui admodum
 spatio temporis ita promouit, vt dignus existimaretur, qui Doctoris insignibus coho-
 nestaretur. Eo primum honore donatus sic ab omnibus suspiciebatur, tantamque de
 se admirationem concitabat, vt de rebus etiam grauissimis, & quæ nõ nisi veteranis,
 & longo vsu exercitatis viris proponi solita essent, argutè politèque responderet. Ro-
 gatus enim à Quæsitore, quem appellant, hæreticæ prauitatis, de re admodum per-
 plexa & dubia, quæque iam antè multos sanè doctos, tum Theologicæ rei peritos, fa Alciati
 tum iuris professores exercuerat, ita satisfecit, vt Quæsitore ille non tam ab homine,
 quàm ab ipso edoctus oraculo abierit: agebatur de supplicio Lamiarum, & earum
 mulierum, quæ veneficæ aut sortilegæ vulgato vocabulo nominantur: sed cum Lamia-
 rum seu strigum non esset vna species, ex ijsq; aliæ dicrentur in Crucem imminxisse,
 CHRISTVM Deum abnegasse, presentes ipsas & vigilantes, veneficijs atq;
 deuotionibus infantes extinxisse: aliæ nonnullæ aliquando matribus interminatæ, nõ
 Etu ad earum filios, quamuis foribus obseratis, valuisque oclusis irrepssisse, eos fasci-
 no pressisse: quos pueros constabat morbo repentino captos, & medicis non cognito
 decessisse. Respondit in has illasque Quæsitorem debere suo fungi munere. Quamquam
 enim (dicebat) ex ijs aliæ reuera, & vt vulgus loquitur, personaliter non accessissent,
 tamen id Leuiuribus suis videri mandasse. Quædam etiam nihil vltra egisse argue-
 batur,

Alciati
solium
pariti m.

Præce-
ptor Al-
ciati Ian-
nus Par-
thasius.

Alciatus
Doctor
creatus.

Ingenio-
sa Alciati
decisio.

V. C.

bantur, nisi quòd sub arbore Tellina chereas duxissent, quod tamen hæ negabant. Et ea quidem vna suspicione, quamquam solo vulgi rumore vagaretur, eas tamen volebat. Quis estor tormentis subijci, eo quòd in fauorem fidei, consciorum & consceleratorum testimonium admitteretur. Alciatus contra, id verum esse de ijs, quæ vigilantes vidissent, non quæ dormiètes & in somnis, multaq; alia præclare, quibus totam hanc quæstionem soluit, vt nihil ad eam dubitationis relinqueret.

Ergo Mediolani per triennium moratus, sese foro parabat, munusq; aduocationis cum aliqua laude, certè magna fide ac religione sustinebat, cum nomen capit eius ad exteras nationes, nedum suos Italos propagari. Accitus enim est ad publicum proficendi munus ab Auenionensibus, proposito ei stipendio sexcentorum, cum nunquam ad eum diem cathedram, quod ipse ait, conscendisset. Qua in vrbe per aliquot annos ita ingenium suum & industriam probauit, vt vnus penè inter laudatos iuris interpretes, solusq; egregiè doctus prædicaretur. Ea hominis fama excitatus FRANCISCVS I. ingeniorum solers & munificus estimator, Alciatum ad Biturigum Academiam vocauit, Anno Christiano 1529, honorario illi duplicato, adeò vt pro sexcentis, secundo sui aduentus anno, mille & ducenti præstarentur. Qua in vrbe Gallie celebri, et qua nobilium auditorum frequentia, quantum ille labori summa sua laude pertulerit, idque quinquennium explevit, quo fuit in Gallia, supersunt etiam hodie testes longè multi, laudati viri, qui Alciatum docentem audiuerunt: testes etiam libri editi aeterna digni memoria, quos ille suis cisis horis summo studio, pari que ingenio reliquit. Cum enim ad laborem, nõ ad otium se vocatum à magno Principe, & in Academia Galliarum florètissima intelligeret, ne quid de ea laude, quam multis magnisq; vigilijs consecutus erat, imminui pateretur, initium duxit ab ea Constitutione, quæ est De quinque pedum præscriptione, magna omnium, sanèq; doctorum hominum admiratione, eoque successu laudis, vt is labor, vel potius indefessi animi cõtentio, ianuam fame nunquam intermorituræ aperuerit. Non est mihi animus singula percurrere, quæ magna doctrina laude, pari que dignitate toto eo quinquennio perfecit; eius orationem vix possum transilire, quam ille habuit ex tempore, cù FRANCISCVS Rex auditorium eius ingressus, præfens interesset. Eam vnã laudem è multis non vltimam fuisse censemus, tanto Principi placuisse, eius auditoris animum demulisse, vt quasi Regia illa maiestas Iurisprudentia in suo sedèti solio fascès submittere videretur.

Ea viri ad publicam vtilitatem nati virtus, cum in dies incrementum caperet, FRANCISCVS SFORTIA Mediolanensium Dux, sui popularis amore ac gloria captus, eum moras necessentem, penè que tergierantem ad patriam reuocauit: vt que omnem excusationis remoram interciperet, senatoria dignitate ornauit; & vt Ticini docendi partes sustineret, ab eo impetrauit. Oratione ea, quam publice Ticini habuit, fatetur ipsemet se de longinquis regionibus à principe Sfortia sola virtutis commendatione agnitum, fuisse reuocatum, & summæ dignitatis codicillis ornatum, amplo etiam donatum honorario, vt professionis munus obiret. Paulò post certis de causis Bononiam, studiorum omnium altricem petijt, in qua totos quatuor annos ea celebritate ius ciuile docuit; vt nullus satis doctus è scholis redire pu-

taretur.

Professor
apud A-
uenionē-
fes.

Ad Bitu-
rigum Aca-
demiam
vocatus.

Ticini do-
cet.

Bononiæ.

careret nisi qui Alciatum audiuisset. Quod quoties animo complector, succurrit illud Homericum de Tiresia,

Ὀς ἀπὸ τῶν τοῖ δὲ οὐκ ἀδύνατος.

Nam præter eloquentiam, qua ille vixus sua ætate prudentiam iuris illustrabat, linguæ utriusque cognitionem, qua suos æquales omnes anteibat, ingenio adeo felici & ubere historiam omnium veritatis haurerat et expresserat, ut nihil penitus ignorare videretur: iuris labyrinthos ita ingeniosè penetrabat, ea mysteria parè diserteque tractabat, ut veterum laudem pene adæquaret, recentium industriã facile superaret. Ticinnum reuocatus, ita iubente CAROLO IMPERATORE, per annos aliquot illic resedit, nihil de incæptis laboribus remisit, gloriã, quã tot vigiliã impensis mercatus erat, auxit, ut putaret sibi exemplar propositũ Mercuris, cui apud tragicũ finis vniuersi laboris, ad sequentẽ gradus pararetur. Ferrariã deinde inuisit, Ducis HERCVLIS honorificis adductis conditionibus, & prostratã Academiã ea solertia extulit, qua ceteras euexerat, peneq; excitarat. Ea in vrbe, ut in alijs, quas incoluerat, non modò viua voce proficẽdo, sed & permulta variaq; scribẽdo id effecit, ne vniuersis et presentibus modò consuleret, sed & posteris idem multò cumulatius prestaret.

Ticinnum reuocatus.

Ferrariæ docet.

Ticinnum redit.

Causa frequentis peregrinationis.

Post multos tandem peregrinationum labores, Ticinum repetiit, in eaq; vrbe suorum fortunarum tabulas postremò collocauit, docuit tres, quatuorvè ad summũ annos, vir qui nullis ætatis difficultatibus, neq; quietis alicuius, quam capere poterat, blanditijs delinitus, à cæpto opere ac studio cessauit. De qua tamen adeo frequenti eocursatione, quam pleriq; suspectam presentiebat, seipsum publicè ita purgauit, ut non temerè rationem probabilem reddiderit. Quid enim si Auenione primũ, quid si Ticini, Bononiã, Biturigibus professus sit, tanquam qui nusquam posset consistere? prompta enim excusatio hæc illi fuit: nã dum bellicos furores subterfugeret, eutãque suis quietem studijs perquireret, diutissimè peregrinatũ, principumq; iussionibus huc atq; illuc agitatũ certam sedem tenere non potuisse dicit. Enim verò meminerat Plautini verbi, Dij nos tanquam pilas, homines habet: ita se raptum instar lignorum, quæ pro fluctuũ impetu feruntur, varieq; agitatũ: quicquid tamen erroris hoc fuerit, in publicam semper utilitatem cessisse. Alijs etiam rationibus incõstantiæ huius culpam deprecabatur, neminem esse dicebat, qui Solem vituperaret, quòd diũ radijs & calore suo cuncta viniñcet, ambitum terræ omnẽ circumquaque percurreret; nec quemquam, qui eo animo fixas stellas laudaret, ut erratẽs improbaret. Celebratum Homeri carminibus Vlyssẽm, quòd mores hominum multorum & vrbes viderit, sed & philosophos veteres, ut Pythagoram, Platonem, Apolloniũ, aliosque multos, doctrinæ causã, peregrinationes maximas suscepisse: Dionem Prusiẽsem, quòd ad Celtas & Sarmatas se contulisset, tanti à Traiano Imperatore factum, ut reuertentem aureo curru exceperit: & Aristotelem, ei qui ciuili administrationis studia profiteretur, admodum conuenire peregrinationem existimasse, idque Hippodami Milesij exemplo, qui diu per multas vrbes errarit, priusquam aliquid scribere sit aggressus. Idem de Lycurgo, Solone, Zaleuco, Philolao, multisq; præterea alijs proditi, hinc illud apud Sophoclem, οἶνος ἄνευ θεῶν τῶν καλῶν ἰδὲ δαιμόνων, domi manendum, cuncta cui sunt prospera, sapientes deijs intelligere duntaxat, qui priuatim vitam agent, &

agerent, quiq; domi et in otio marcescere citra publicum incommodum possent: alio-
 qui publico literarum professori, qui versaretur in hominū luce & frequentia, haud-
 quaquam cōuenire, linguam quæ plurimis Academijs prodesse possit, intra vnus lo-
 ci cancellos, in quo propter bellorum strepitus & horrores gymnasiū nullum sit con-
 cludere; multū profecisse hac ratione professores alios: sibi peregrē agētī firmissimū
 semper fuisse in doctrina præsidium, legalem hanc professionem sibi tanquam Palla-
 dis ægiferæ clypeum, quo superatas Gorgones, id est, monstra omnia fabulæ prodide-
 runt. Et hæc quidem ille, ut passim multa de sua peregrinatione: quam tamen tā cre-
 bram locorum mutationem nihil moramur, quin potius eximiam hominis sollicitiam
 admiramur. Ille disciplinarum liberalium, Historiæ omnis, Græcæ & Romanæ lin-
 guæ fretus subsidijs; iuris studia nitori pristino sæliciter restituit, æmulatus veteres
 quosdam magni nominis Iurisconsultos. Herennium Modestinum, Antistium Labeo-
 nem, Atteium Capitonem, aliosq; qui pares fuere in vtriusq; linguæ cognitione, ar-
 tiumq; meliorum facultate.

Cur aliquando à maioribus opiniones, hoc non eo animo fecit, ut lectorem etiam reluctantem in suam
 sententiā pertraheret, sicuti obiectum illi fuit à quibusdam maleuolis, qui omnia e-
 ius consilia sinistrè acciperent. Multa enim dum doceret, varia quasi sercula, ut in
 apparatissimo conuiuio, solitus erat apponere, ex quibus quod magis saperet, vocati
 conuiuæ pro suo arbitratu eligerent. In qua tentanda iudiciorū alea, quàm se pruden-
 ter & circumspectè gesserit, in argumento est, quod se ad vtrumque comparavit: ut si
 fortè populari aura exciperetur, non ideò tamen exultaret; didicerat enim ex Biante,
 plures esse malos; & non quicquid continuo multis placeret, id sapientibus arridere;
 contrà si paucis peobaretur, non ideò remittēdum animum, cum, deserto ab omnibus
 auditoribus discipulo, Antigenides, mihi cane & Musis, dixerit. Sic enim aduer-
 sus insanam hominum quorundam petulantiam, adeoque caninā facundiam se se ob-
 firmabat, ut neq; cauillis moueretur, neque conuicijs ab incæpto cursu reuocaretur.
 Qua de re tamen maturius paulo post.

Alciati
 paradoxa
 in lucem
 edita.

Operis
 illius oc-
 casio, &
 finis.

Duodecim post annos cum ciuilibus & Pontificij iuris professorijs insignibus dona-
 tus esset, Paradoxa & disputationes in publicum emisit, opus, ut ipse dicit, elabora-
 tum horis succisuis, & à candidato adhuc & tirone. Quæties enim eas, quæ à suis do-
 ctoribus acceperat, studio ipse secum perpenderet, si qua essent, quæ probabilibus ar-
 gumentis digna refutatione viderentur, ne quod occurrebat, memoria protinus exce-
 deret, quibusdam quasi aduersarijs describere consueuerat: quæ omnia tum in manus
 accepta, cum paulo accuratius expolisset, in codicē verasq; tabulas referēda duxit,
 tandemq; studiosis omnibus communicauit. Quod opus nō tam ut gloriam, cuius illa
 ætas solet esse auarissima, captaret, à se fatetur editū, quàm ut ratione aliqua Docto-
 rum, qui tum studia iuris profitebantur, iudicium conuelleret, qui bonarum literarū
 cognitionem non modò Iureconsulto non necessariam ubiq; assueuerant, sed contra-
 riam potius, & serijs omnibus studijs blanda quædam & illicita voluptate repugnan-
 tem: quapropter non secus quàm à nauigantibus Homericas illas Sirenes, cuius ad am-
 Ulyssijsq; sequendum exemplum, qui se malo nauis alligasset, socijsq; aures cæca ille-
 nisset,

uisset; ne vocum modulatione capti à cæpto cursu aberrarent. Qua tamen quia dici ferique hominum more agnoscebat, qui ea facile aspernarentur, quæ assequi ipsi non possent, à suo proposito nō discedebat, nihilq; secius industriam suam excitabat. Interdum tamen eorum conuicia non ferebat, qui quod elegātius quàm cæteri disputaret, pro obscuro incessebatur vulgo, ad eō ut imperiti auditores ceu noctuæ ad Solem caligarent: quin etiam aliquando inclamarent, Indoctius loquare, sed apertius. Quod tamen non tam auditorum, quàm Professorum iudicium fuit, qui crescenti gloria Alciati apertè inuiderent. Ex ijs Doctoribus neminem in pretio fuisse habitum constat (vno aut altero exceptis) qui non omnium aliarum artium rudis esset. Satis igitur sibi factum eo tempore arbitrabatur, si suum literis humanioribus honorem seruasset, iungiq; eas sua ætate sapientia studijs posse docuisset. Quod dum vana voce, & scriptis conatur, iuris Doctores tanquam transfugam eum insectabantur, ijdemq; libris editis laceffere non desinebant; apud Humanitatis vero professores, tanquam omninò alienus esset, nec sibi locus, nec ratio vlla constabat: quorum alij eum tãto æri soluedo non esse, alij prædij prædibusq; nō satis idoneum, alij alia comminiscabantur; quo factum, ut maximam apud omnes inuidiã, gloria loco, adeptus sibi videretur, & huius incassum cæpti conatus tæderet, vel potiùs malo edoctus laboris eum pæniteret, donec paulatim libri, quos, emiserat in publicum, & docendi ratio, quæ sequebatur in multis gymnasijs sese insinuarint.

Nec verò ipse, quoties occasio fert, dissimulat, se reiecta seculorū aliquot ante lapsorum consuetudine, quam iuuenis erat amplexatus, ad imitationem & præscriptã veterum iuris explicandi rationem omni conatu studioq; reuocasse. Sed quod obseruaret, esse qui barbaras & impolitas interpretationes elegātioribus præferrent, & tritico neglecto cum atavis vesci mallent glandibus, cum primùm hanc disciplinã profiteri cæpit, eo quod nondum sibi tantum auctoritatis comparasset, seruire scena ac temporari cogebatur; quantumq; fieri poterat, studia sua discipulorum auribus accommodabat. Interea tamen de trita vulgataque docendi ratione idēdem querebatur, suosq; monebat, ad utilitatem publicam valdè pertinuisse Iustiniani cdiētum obseruari, & eam studiorum sequi methodum, quam ipse præmio Digestorum præfixisset. Humana quadam curiositate deceptos longè multos modum non tenuisse, et eò plane deuentum, ut Alciatus ipse, qui que in eodem studio versarentur, dare manus consuetudini pridem receptæ cogentur, non enim æquales, non auditores, non gymnasiorū præfectos omninò permissuros antiquatum et obsoletum morē in usum reuocari; pluris eos facere cæptam ducentis ab hinc annis docendi viam, quàm legislatoris ipsius iussum: itaq; se ea de re securum fore posthac, neque moturum eo nomine controuersiam: id nihil esse aliud quàm aduersus torrentem natare, eique se discrimini permittere, ut qui.

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

In quo cum diutius hæsisset, non destitit tamen, quin se totum componeret ad veterū imitationem: non tamen, in tanta opinionum varietate ac dissensione, alicui sectæ nomen dedit, aut in alicuius magistri verba iuravit, quod optimè conferet, ut in omnibus alijs artibus, sic in ea maxime, quam profitebatur, primas partes tenere sanū iudicium;

Alciarius
inuidia
preclus.

Methodus
docendi
Alciati.

iudicium;

Alciati
candor,
& indu-
stria.

Quot
capita,
rot sen-
sus.

dicium; vix quoque fieri posse. natura dubia sanitatis esset, idē legalis sapientia certus doctor euaderet. Nec verò est quod quis existimet ad dadas aut etiam *ϕιλανθρία* eum studio captum quadam suo tempore immouasse, aut secus docuisse quàm qui superiore saculo floruisset, si quibus locis errasse veteres doctores animaduerteret, eorum nominibus parcebat, sed tanquam aliud agens ostendebat quatenus eis standum esset; in quo suum candorem certè laudādum exhibuit. Nouerat enim tributum fuisse vitio Aristoteli, quod quæ compilasset, eis accepta non referret, à quibus acceperat: cōtrā ubi eos peccasse animaduertisset, nominatim carperet atque in se et aretur: sibi Iuris interpreti agendum esse modestius, quia moralis quam profitebatur sapientia, hoc ceu inhumanum & inciuile non admitteret; altercandi studiū eiusmodi ad nihil conferre aliud quàm artis opprobrium, nec cedere in laudem altercātis. Eo consilio Alciatus sua studia publicæ utilitati prodesse voluit, & citra omnem ambitionem bona fide suos auditores docuit. Videbat hominum varia esse iudicia, & quot capita tot sensus: esse qui breuitatem eam affectarent, quam veteres Dynus, Oldradus, Rainerius atate sua secuti sunt; alios, qui copiam maiorem vellent, etiam citra acumen vllum, qualis in Barbario, Felino, alijsq; nonnullis agnoscitur; quosdam subtilia perquirere, & cum Aretino, Socino, Ruino imaginari malle, vel *ἀποβάρυν* *ἢ* *ἄνευ* *ἰσοπέδου* *τὸν* *ἄλκιον* per aera incedere, & citra Solem satagere, quod de Socrate Aristophanes ait. Sed ipse longo vsu didicerat, neminem vnum sequendum esse, at optima quæq; de singulis decerpenda: quod prudentiæ opus planè singulare ab eodem persecutum, nedum tentatum, quo suum Iurisprudentiæ lumen redderet. De elegantia verò et polito genere dicendi, quam in iuris Doctore non ferebant morosi quidam veterani, vt qui à suis magistris persuasi, errorem vsu confirmatum mordicus tenebant, ille quadam disputauit, idq; suis vigilijs consecutus est; vt vincit a barbaries à Philosophiæ & Iuris latifundijs ablegaretur. Quod cum faceret, non tamē veterum, doctorum sanè hominum, auctoritatem eleuauit: de ijs semper candidè sensit: eorum doctrinam magnificè, quanquam sermonis elegantia caruerint: id enim vitium nō hominum, sed temporum fuisse perspiciebat. Conuenire quidem Iurisconsulto oratoriæ artis facultatem censebat: faciliorem enim aditum ad ius Quiritium prestare, non tamen corpus efficere, solam eius superficiem colorare, maximos fuisse Iurisconsultos Bartolum, Baldum, Castrensem, Accursium, quos constat ne summis quidem labijs politiores artes attigisse: eorum non ferendam censuram, qui supercilio grauissimo in eos inuehantur eo vno nomine, quod bonarum literarum rudes extiterint: id enim perinde esse, ac si quis minoris Astrologum faciat, quod Musicam ignoret: Galenum præstantissimum medicum nullo habeat in numero, quod Enclidis Geometriæ nunquam circinum in manus sumpserit.

Alciati
lectio.

Eos itaq; summos iuris Doctores euoluebat, quos propter insignem peritiam colebat imprimis, neq; ob linguæ minus politæ horrorem dedignabatur: interea tamen quicquid ex eorum fertilibus areis ad suum excolēdum studium colligebat, pura Latineq; locutionis fluuijs irrigabat. Quod apertius quàm antea sibi faciundum cōsueuit, accitus in scholam Biturigum, cū tertius Pandectarum tomus pro lege Academicæ esset explicandus: titulum enim De verborum obligationibus, ad explicandum est aggressus,

aggressus, in quo non pratermittebat, quæ à Bartolo & recentioribus copiosus & acutiùs ob materiæ subtilitatem explanata fuerant, qualia sunt, quæ ad moræ purgationem, quæ ad pœnalis stipulationis commissionem, quæ ad renũtiationem fideicommissorum pertinent. Et proficenti frequentes aderant nobilissimi ex Gallia, Germaniaq; adolescentes, qui eius doctrinæ illicio capti, eaq; suada medulla non leuiter allecti, unã cum viris doctissimis, qui ei frequentes aderant, mirati tamen eum tritã in scholis & nimium patienter approbatam docendi rationem conseruari, stimulos illi admoerunt, ne id quod sciret meliùs & politius eos ita celaret, vt inuidere videretur. Cum ergo incusabant illi, vt qui ceu Plantinus Euclio, quos in pectoris penu thesauros haberet, occluderet, nec in apertũ referret, dicebant nihil absurdius, quàm qui optima quæq; haberet in manibus, ad imitandum ea non proponere, obseruabant eũ aduersus legum scita, quæ tractaret ipse, non solũ facere, sed & recentiores alios iussisse Iustinianum κατὰ τὴν ἰδίαν interpretatione fieri, nihilq; magis semotum ab antiquorum vsu & cõsuetudine, quàm toto anno decem leges magno apparatũ explicare, verbosèq; commentarios conficere: cepisse quidem Pyleum, Accursum, Azonem, et Glossematum scriptorios alios, quod in se fuit, leges ad litteram explicare, nec id eis infeliciter cessisse negotiũ: subsecutos Bartolum, & qui didascalici rectè nominantur, vt sunt Castrens, Alexander, Iason, qui certis doctrinæ limitibus & cancellis ius concludere, hos non parua laude dignos suoq; seculo principes habitos, non putabant esse sequendam nouissimam opinioforum sectam non multis antè annis enatam, quæ modum omnem excessisset, quæq; iam in studiorum perniciem retineretur: hos esse vt viperinos fetus parentibus exitiales, vt qui atate posteriores seniorum sententijs aduersarentur, omnemq; horam quam doctrinæ impedisse debuerant, contradicendo insumere, de Bartoli verbis, aiebant, non debere Doctorem ita anxie sollicitum in multis & à proposito alienis immorari, satis esse quod sentiret intelligi, & breuiter admoneri. clarioreq; ordine quam fecisset ipse: non illius tantũ, sed ceterorum sententias, si quæ ad rem facerent, adducendas videri, se minimè probare fatebãtur Doctores eos, qui suggestus passim occuparent, quatuor aut sex ad summum leges toto anno interpretari solitos, Alciatum centũ posse: & quot illi Cõstitutiones, eum totidè integros cũ suis titulis tractatus: illos, viros quidè bonos, sed nõ satis eruditos, sola in rubrica tres menses insudare; qua ex lectionũ pompa neminè ferè doctiorẽ redire domũ; multos, sed ignaros, Doctorem laborem admirari; paucos qui inde aliquid proficerent.

Et ea quidem sanè vehementi & acuta auditorum oratione permotus Alciatus, vt qui se omnibus vtilem & morigerum doctorem præstare cuperet, postea non nisi perspicua & luculenta oratione docuit, nõ nisi quæ optima essent proposuit, immò iudicio & ratione suis ea conuiuis apponi voluit, quæ conferrent ad valetudinem, non quæ cuiq; facerent ad stomachum. Iam verò cum ipse suo munere defungi posset vnus hora spatio, maluit tamè clepsydram duplicare: nempe vt viua voce, integra hora doceret, altera verò dictaret, quò qui possent, aut etiam vellent exscribere, id ceu auctarium ab eo consequerentur. Opportunè id quidem et ingeniosè cogitatũ ab erudito homine, qui citra fucum omnem doceret, intelligebat enim Iurisconsulto memoriam esse maximè necessariam, quam non parum obtunderet aut etiam imminueret

anxia

Stimuli
quibus
incitaba-
tur Alcia-
tus ad
mutandã
docendi
rationẽ.

De eius
officio
docendi.

anxia illa cogitatio, quæ circa iuris subtilis questiones implicaretur. Post auditio-
 ideo assiduam & diligenter non posse lenari melius, quam scriptioe observabat: quã
 quam enim essent aliqui, qui valeret excellenti illo nature bono, memoria, tamen et
 temporis intervallo, & curis interdum hebetari, quædã in ipso orationis cursu minus
 ab auditore percipi, quæ ex commentario facile intelligeret. Quam præclarã sanè &
 commodam docendi rationem pleriq; postea sunt omni conatu persecuti, sed nescio an
 ex multis pauci sint assecuti.

Ex hoc flagranti studio, summaq; animi contentione ad id gloriae peruenit, quam
 nunquam antè speraverat, id non semel factus est, ut ad idem studiorum iter ingre-
 diendum adolescentes excitaret. Bellica primùm clade, afflicto censu, cum nusquã in
 patria pedem figere turò posset, ad professionem iuris, quam sacram anchorã vocat,
 se confugisse ait: ab ea salutem, honorem, opes, summum denique decus esse consecu-
 tum. Vtq; Zenonem dixisse ferunt, cum naufragus enatasset, se nunquam felicius na-
 vigasse, quàm cum rebus amissis vacare Philosophiæ cœpisset: sic Alciatum, cum in
 patria nimio otio marcesceret, atrocitate bellorum tãdem excitatum cepisse peregrin-
 nari, & ad disciplinam confugisse, quæ illi fuerit ut Myrtili clypeus: fuisse illum in-
 gentis animi militem, scuto dimicare solitum, quem, cum ad expeditionem maritimã
 nauigasset, submersa fortè naui, eidem clypeo iniixum, in tutum se recepisse. De hoc
 legitur epigramma Græcum, quod ipse retulit in classẽ Emblematum. Id eius-
 modi est:

Vide Em- Bina pericla vnus effugi Myrtilus armis,
 blema Cum premererque solo, cum premererque salo.
 162. Incolumem ex acie clypeus me præstitit, idem
 Naufragum apprensus litus ad vsque tulit.

Professionis autem ad alias nationes occasio quanquam non vna esset, eam tamen à
 multis exteris approbari voluit, non se vltro, ut omnis egentem opis, erroneè, & igno-
 rum obtrudere. Hic ne quidem possum trãsire sanè lepidum ea de re carmen Albu-
 tij Aurelianensis ad Alciatum, quo eum monuit, ut de tumultibus Italicis se subdu-
 ceret, in Galliam cõcederet, illicq; profiteretur, in quo materiam sumpsit à pomi Per-
 fici translatione, quod suo in solo noxium, in exteris constum tandem haberi cœpit in
 pretio. Sic ergo ille:

Vide Em- Quæ dedit hos fructus arbor, cœlo aduena nostro,
 blema Venit ab Eoo Perfidis axe prius:
 143. Translatu facta est melior, quæ noxia quondam
 In patria, hic nobis dulcia poma gerit.
 Fert folium linguæ, fert poma simillima cordi:
 Alciate, hinc vitam degere discite tuam.
 Tu procul à patria, in pretio es maiorẽ futurus:
 Multum corde sapis, nec minus ore vales.

Scripta Sua quadam correxit ætate maturior, quæ sibi adolescenti fatetur excidisse, ex eo à
 quædam quibusdam reprehensus, id se fecisse maxima ratione, nec sine exemplis innuit. Ceterum
 sua correxit enim fama sua consulere, noluit in publica studiorum causa præuicari. Idem fa-
 citum

Etum ab Hippocrate, Medicorum Principe, qui ne posterî errarent, quadam malè à se tradita primus correxit. Fecit M. Tullius, qui cum libri Rhetorici, quos adolescens emiserat, parum probarentur, alios oratorios adornauit, & à se antè trauita damnauit, et earum rerum occasione, in quibus lapsus esset, nouis libris editis suam gloriam permultum auxit. Eodem etiam modo Fab. Quintilianus, duobus à se scriptis libris de Rhetorica, quod nec sibi, nec alijs placeret, duodecim illos magna cura elaboratos, singulari doctrina laude confectos edidit. Quod ergo alijs gloria daturum est, fraudi non debuit esse Alciato: dandam hanc scriptoribus veniam, hocq; præmio ad studia illustranda, vel etiam quoquo modo esse alliciendos, in quibus emendatio sit erranti concessa, & noua, quod dicitur, permittenda lima, qua niteat & poliatur ea, quæ aut incuria suderit, aut humana natura parum cauerit, ut ait Flaccus. Nec verò inficiatus est, rectè ab eodem suasum, ut in nouum annum scripta premantur, quæ diutius durare velimus: sed ferè nullum esse ex omnibus, qui sit præceptum hoc ad inguem seruaturus; quosdam enim, qui ex tempore, quàm à cura præstantiores habeantur, alios qui sic ingenio suo indulgeant, ut compescere nimiam licentiam non possint; nonnullos etiam reperiri, qui à se conscripta semel approbent, corrigendi tadium non ferant; dixisse Ouidium deccentiorum esse faciem, cui nauus inesset aliquis.

Hac celebritate fama notus Alciatus, ut à viris solidè doctis cultus est (missos lubens facio exteros) imprimisq; Iacobo Minutio, Ioanne Selua, Petro à Stella, multisq; alijs, qui verè sanèq; de ingenijs iudicare poterant: sic à quibusdam certè maleuolis & inuidis obtrektoribus malè acceptus, et nonnumquam exagitatus est. Longouallium infestum habuit, hominem interdum sine mēte ac sine iure tumultuātem, Alciato detrahentem, alios etiam in eam contentionis rabiem velis remisq; pertrahentem. Fuit etiam illi æmulus, & σύνομος in Italicis Academijs, Doctor quidam iuris, nomine Alexandrinus, à quo non semel prouocatus, sæpèq; conuictus impetitus nihil respondit: ut tamen interdum solet esse acrior viri boni iracundia, indignè tulit eum quasi sibi opponi, & in eodem suggestu successorem nominari, quod ostendit hoc carmen:

Altiuolam miluus comitatur degener harpam
 Et prædæ partem sæpe cadentis habet:
 Mullum prosequitur, qui spectas Sargus ab illo
 Præteritasq; audis deuorat ore dapes:
 Sic mecum Oenocrates agit: at deferta studentum
 Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Vide Emblema,
142.

Maleuoli, & emulii.

Ita lesus sibi temperabat, sed tamē ne foro cedere prorsus videretur, iniuriam acceptam interdū vlcisceretur: quod idem fecit prouocatus intolerabili planèq; indigna Francisci Floridi maledictia, qui Zazium, Budæum, Alciatum, viros incomparabiles fuerat ausus laceßere: postquam enim hominis insaniam, petulātiā, orisq; duritiam pertulisset, ipse qui styli acumine facile cōfodere Floridum poterat, satis habuit hoc vibrare satyricum, nomine paululum immutato, versoq; in Ranciscum Olidum.

Audent flagriteri matulæ, stupidique magistri
 Bilem in nos olidi pectoris euomere.

Vide Emblema,
164.

c Redde.

Reddemusne vicem opprobrijs? sed nonne cicadam

Ala vna obstreperam corripere istud erit?

Quid prodest muscas operosis pellere flagris?

Negligere est fatius quod nequeas regere.

Ad Bituriges catamen.

Relictis Biturigibus Italiam repetens, urbem eam in se beneficam, hoc tetraſtico, grati animi teste, donauit:

Urbs Biturix inuitus amans te desero amantem,

Quinq; per ætates terra habitata mihi:

Nunc opus ad vitulos est à veruecibus ire,

Ergo vale, & felix sit tibi lanicium.

Quod tamen ab homine candido candidè scriptum carmen maledicus quidam nugator, Alciati nomini nescio qua causa infensus, ita sugillauit, vt totidem numeris ei calumniosè occineret:

Responsum.

Non nos, sed nostros nummos Alzatus amabat,

Qui tacitus spretis vanuit hospitibus.

Ille ergo valeat vitulos pasturus:at illum

Nostra vel horrentem frigore lana teget.

Ex quo illud verum intelligimus vsurpatum iam olim, felicitatem omnem inuidia obnoxiam: solam miseriam carere inuidia. Qua tamen nugacitate minimè deterritus Alciatus, perinde se gessit vt Hercules ille in rusticum Lyndium, cuius insanas voces contumeliarum plenas non magis curabat ac muscas: aut vt Hecate, que canum latratus nihil moratur. Ea ratione facile conijcimus scriptum Emblemata aduersus inanem quorundam impetum:

Vide Emblemata 165.

Lunarem noctu vt speculum canis inspicit orbem,

Seq; videns, alium credidit esse canem,

Et latrat: sed frustra agitur vox irrita ventis,

Et peragit cursus surda Diana suos.

Alciati errator quidam.

Sed & Doctor quidam nouus, & Cisalpinus profectus in Vniuersitatem Testofagum (ea est Tholosa) in ea peregrinatione non solum Italarum vitia, qui quorundam mos, sed & virtutes se addidicisse gloriatus, cuiusdam legis aggressus explicationem in eum sermonem incidit, vt diceret, aliter à se legis nodos intelligi quam ab Alciato, qui nihil apud nos, inquit, facit, quam quod floreat iura. Docti tum quidam aderant, qui his auditis, seu hominis arrogantiam perosi, seu risus captandi causa, dixerunt: quæ Alciatus floreat iura, iste oletat. Ea fuit magna & prestantis sanè virtutis comes inuidia, que virum omni genere laudis admirabilem toto professionis tempore continenter exercuit.

Alciati morbus, & sepultus.

Is quinquam sano, viuidoq; habitu corporis à natura conformatus, quo tempore de minuentis laboribus, quos multos grauesq; pertulerat, ob atatem ingrauescèrem cogitaret, neq; dum excederet annum atatis octauum & quinquagesimū, dolore pedum primum leuiter correptus, deinde paulò grauius & crebrius, adeo vt continue febris symptoma illi morbo adiungeretur, paulatim confectus intra decē & quatuor dies, integris sensibus, animam Deo reddidit, incūte anno Christiano, ad Romanæ cu-

vita calculus, 1519. Ticini sepultus honorifice in Basilica urbis, vir cui (ausim dicere) plus sua patria, quam ipse patrie debeat: vnus qui multis annis obstam et occupatam quibusdam quasi opinionum senticetis, & vincula barbaria laqueis Iurisprudentiam asseruit, vindicauit, perpurgavit: quem qui perstrinxerunt, aut inuidi, aut etiam maleuoli; qui parcius laudauerunt, parum candidi; qui pro dignitate coluerunt, eiusque doctrinam sane vtilem sunt amplexati, gratos se et probos, nec leuiter eruditos praestiterunt.

Hic symbola hominis omni laude posteritatis dignissimi non praetermittam, quae ad raram illius doctrinam virtutemque; praedicandam non parum pertineant. Vnum fuit gentilitium, vt ipse in Emblematis testatus est, ad nomen Alciatorum familiae aludens; in scuti planitie depicta conspicitur Alce, fera Germanica, quae vnguibus tenet epigramma, *μῦθον ἀναβαλλόμενος*. cuius symboli explicationem ipsemet edidit Emblemate in ordine 3. ad hunc modum:

Alciatae gentis insignia sustinet Alce,

Vnguibus & *μῦθον* fert ἀναβαλλόμενος.

Constat Alexandrum sic respondisse roganti,

Qui tot obinisset tempora gesta breui?

Nunquam, inquit, differre volens: quod & indicat Alce;

Fortior haec dubites, ocyor annè fiet.

Alterum symbolum sibi ipsi proprium & praclarè fecit, vti me pridem Paulus Iouinus docuit, eo libello sanè venusto, quem de symbolis armorum et amoris, lingua patriae scripsit. Caduceus est Mercurij inter duo Amaltheae cornua, cum inscriptione hac, *ἀνδρὶς δικαίου καρτὴς ἐκ ἀπόλυττου*. huius haec est sententia:

Anguibus implicitis geminis caduceus alis

Inter Amaltheae cornua reclusus adest.

Pollentes sic mente viros, fandique peritos

Indicat, vt rerum copia multa beet.

In ea tamen icone Alciati, ad viuum expressa, qua me nuper donauit ANDREAS THEVETIVS, Cosmographus Regius, vir lectissimus, subtus expressa ostenduntur insignia familiae Alciatorum: quorum alterum gentilitium est, cuius sic se planities habet à laeva, turricula, in qua erecta stans aquila corona insignita summo in apice conspicitur à dextra, repagula quatuor: supra sicuti planitiem, galea (signum dignitatis equestris) superius etiam ceruinum caput, porrectis & eminentibus anterioribus animalis pedibus, in apice sententia est, de qua dixi, *μῦθον ἀναβαλλόμενος*. Quae singula si quis attendat accuratè, facile percipiet, ab ingenioso & solerti homine nihil aut cogitarum aut praetermissum, quod ad illustrandum nomen suum (vt optimus quisque gloria dicitur) aut augendam rei literariae dignitatem conduceret.

Vide Emblemata 3.

Vide Emblemata 119.

Insignia gentilitia Alciati.

IVLII CAESARIS SCALIGERI EX
LIB. POETICES VI. DE ALCIATI
Emblematis IVDICIUM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit; ea verò talia sunt, ut cum quouis ingenio certare possint. Dulcia sunt, pura sunt, elegantia sunt: sed non sine nervis. Sententiæ verò tales, ut etiam ad usum civilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II.
DE POETIS NOSTRORVM
temporum.

ALCIATVS potest inter poetarum collegium & confortium reponi, eò quòd eius extant carmina plurima diuersis in vrbibus iam impressa, ut sunt Epigrammata & Emblemata. De hoc enim illud verissimè dici potest, quod est apud Cicronem de Scauola, Iurisperitorum eloquentissimus, eloquentium Iurisperitissimus: addam ego, & polyhistor, bonusq; poeta. Sed nostra commendatione non indiget Alciatus, qui suis scriptis iam toti orbi illustris & clarus habetur.

BARTHOLOMÆVS ANVLVS,

Libello, cui nomen fecit De Iurisprudencia à primo sui ortu ad
Academiam Biturigum deducta.

ALCIATVS tandem Alcides velut alter, & Alce,
Μυδερ εστιν αναβαλλόμενος, και πάντα διελθειν.
Ad Gallos venit tanto eius nomine motos,
Apperuitq; viam ruptas per ut Annibal Alpes,
Qua sua fida comes Furisprudencia, rerum
Regina, ad regni transcenderet in: ima Franci.
Hunc Biturix, mediam quam tota amplectitur urbem
Francia, Metropolis gremio felice recepit;
Hunc Biturix magis excepit honoribus, ampla

Et

Et mercede, prius quantam non ceperat ullus,
 Ac Saluatori (qui munere functus honesto,
 Iamque senex erat emeritus) succedere fecit.
 Primus ab Ausonij's leges regionibus ille
 Transtulit ad Gallas doctor clarissimus aras,
 Doctrinae humanae pariter, Iurisque peritus,
 Eloquio pollens, lingua & polyhistor utraque.
 Primus & ille tuba veluti clangente vocavit
 Militiam ad iuris studiosos undique mundi
 Partibus ex varijs turba coeunte frequentes,
 Auribus appensos dicentis ab ore diserto,
 Mirantesque virum tantum sua verba sonantem.

IO. M. TOSCANVS SVO
 Italiae populo, lib. 3.

Chara mihi ante alias urbs nostra gentis origo,
 Et cui debentur teneris documenta sub annis
 Prima meis, quam natali preponimus ora;
 Insubrum regina tibi quo munere grates
 Uberius referam, quam si quo sidera adibas
 Alciati aeternis intexam nomina chartis?
 Clarius hoc non prisca tibi, non ultima secla
 Concessere decus: princeps polluta negando
 Barbariae sancta heu legum mysteria monstro
 Herculea purgavit ope, & viuacia ferro
 Colla renascentis superavit & ignibus Hydrae.
 Hic quam compedibus miserè constrinxerat audax;
 In scelus omne dolis fucans violentia rectum,

c 3

Iustitiam

Iustitiam cæco produxit carcere in auras,
Fallendique artes sublata ambage retexit.
Margine qua Siculo tellus ad littus Iberum
Porrigitur, quaque Aemonias declinat ad Artos
In Scythicum pelagus, ripamque binominis Istri,
Nosse quibus labor est veterum decreta Quiritum,
Hoc duce sacra petunt prisca penetralia iuris:
Hoc sine tuta via est nulli, vestigia si quis
Alterius premat, in præcepsum hunc deuius error
Transuersum trahit, & sperato frustrat honore.

Andreas in Alciato, Mediolanensi pago natus, sexcentos ante annos à barbaris hominibus captiuam detentam Iurisprudentiam primus in libertatem asseruit. Ab illis enim elegantissima veterum Iureconsultorum responsa, fœdis & inepris commentarijs deturpata, locis etiam innumeris ob inscitiam deprauata restituit, & pristino nitore reddidit, suis ea doctissimis æquè ac elegantissimis notis illustrans. Teruntur quotidie doctorum manibus numerosa eius de Iure Ciuili volumina, quibus magistris apud Transalpinas nationes illustres emerferunt Iurisconsulti, Duareni, Cuiacij, Zuzij, Hortomani, vel alij, quorum fama perulgata est. Poeticam fœlicissime eum attigisse argumento sunt Emblemata toties Typis recusa, atq; in Italiam, Gallicam, & Hispanicam linguam conuersa.

